

Κοινότητες Μάθησης σε Δράση: Ο ρόλος της έρευνας και του αναστοχασμού

Σοφία Αυγητίδου

Καθηγήτρια Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής Α.Π.Θ.

<https://www.leafar.eu/>

ARISTOTLE
UNIVERSITY
OF THESSALONIKI

European
University Cyprus
SOSCIEATH
The Center of Excellence in Research & Innovation
in Social Sciences, The Arts & Humanities

UNIVERSIDAD
DE MÁLAGA

Norwegian University of
Science and Technology

Pädagogische
Hochschule Weingarten

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Στόχοι και δομή σεμιναρίου

Ορισμοί και βασικές διαστάσεις της λειτουργίας του σχολείου ως κοινότητας μάθησης

Διερεύνηση των εμπειριών των συμμετεχόντων (δημοσκόπηση)

Προϋποθέσεις και προκλήσεις στην λειτουργία του σχολείου ως κοινότητας μάθησης

Σε τι και πώς μπορούμε να διευκολύνουμε το σχολείο ως κοινότητα μάθησης;

Πρακτικές λήψης αποφάσεων στην σχολική κοινότητα (αίθουσες χωριστών συζητήσεων)

Ο ρόλος της έρευνας και του αναστοχασμού

Πλοήγηση στην ιστοσελίδα και σε δραστηριότητες διευκόλυνσης των κοινοτήτων μάθησης

Πλαίσιο του 2^{ου} διαδικτυακού σεμιναρίου

Πρόγραμμα Erasmus+

“Η καθοδήγηση και διευκόλυνση Επαγγελματικών Κοινοτήτων Μάθησης σε σχολεία: προς μια διερευνητική και αναστοχαστική πρακτική”

(Leading and Facilitating Professional Learning Communities in Schools towards an Inquiry-based and Reflective Practice - LEAFAP

Συμμετέχουν έξι Ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια και 2 Παιδαγωγικά Ινστιτούτα από 6 χώρες (Γερμανία, Αυστρία, Ισπανία, Κύπρος, Νορβηγία, Ελλάδα) με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ορίζοντας τις επαγγελματικές κοινότητες μάθησης στην εκπαίδευση

- Μία **ομάδα** εκπαιδευτικών, στελεχών, φοιτητών/φοιτητριών που **αλληλεπιδρούν συστηματικά και συμμετέχουν σε μία συλλογική διαδικασία διερεύνησης και αναστοχασμού** για τη **βελτίωση των διδακτικών πρακτικών και της μάθησης των μαθητών και μαθητριών** (Kansteiner et al., 2023).
- Μια μορφή **σχολικής κουλτούρας** στην οποία αναμένεται η **συνεχής συνεργασία με εστίαση στην κριτική επεξεργασία των πρακτικών και στόχο την βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων** (Seashore, K.R., A.R. Anderson & E. Riedel (2003)).

Επαγγελματικές κοινότητες μάθησης (ΕΚΜ)

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΝΟΣ
ΘΕΜΑΤΟΣ ΠΟΥ
ΑΠΑΣΧΟΛΕΙ ΤΑ
ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΕΚΜ

ΠΛΑΙΣΙΟ
ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΚΑΙ
ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΚΑΙ
ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΣ

ΣΥΛΛΟΓΙΚΕΣ
ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ
ΛΗΨΗΣ
ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

ΔΕΣΜΕΥΣΗ ΓΙΑ
ΤΗΝ ΕΠΙΛΥΣΗ ΤΩΝ
ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ

Η ΕΣΤΙΑΣΗ ΣΤΗΝ
ΜΑΘΗΣΗ ΚΑΙ
ΕΥΗΜΕΡΙΑ ΤΩΝ
ΜΑΘΗΤΩΝ

Προκλήσεις: Το σχολείο ως κοινότητα μάθησης στο υπάρχον θεσμικό πλαίσιο

- Επίδραση του θεσμικού πλαισίου στην αποδυνάμωση του σχολείου ως κοινότητας
 - Υπερσυγκέντρωση εξουσιών στον διευθυντή/διευθύντρια
 - Ατομική αξιολόγηση - ανταγωνισμός - διάρρηξη των σχέσεων στον Σύλλογο
 - Πλαίσιο πειθάρχησης των εκπαιδευτικών και των μαθητών/τριών
 - Έλλειψη εμπιστοσύνης στους εκπαιδευτικούς και τα δημόσια σχολεία
 - Γραφειοκρατικοποίηση των εκπαιδευτικών λειτουργιών

Είναι αναγκαίες οι ΕΚΜ στην εκπαίδευση;

Οι εκπαιδευτικοί εντοπίζουν συλλογικά και τεκμηριωμένα ανάγκες και ζητήματα

Μοιράζονται την τεχνογνωσία τους και συνεργάζονται για την επίλυση / βελτίωση των ζητημάτων στο συγκεκριμένο πλαίσιο

Το σχολείο αποτελεί έναν ζωντανό οργανισμό που συνεχώς μαθαίνει (Stoll, Bolam, McMahon, Wallace, & Thomas, 2006) – συνεργατική κουλτούρα – αίσθηση κοινότητας – θετικό σχολικό κλίμα

Δυνατότητα συλλογικής και ατομικής επαγγελματικής μάθησης – ικανοποίηση από την εργασία

Αποτελεσματικότητα εκπαιδευτικών παρεμβάσεων

Δημοσκόπηση (poll)

- ☐ Υπάρχουν δυσκολίες στην ανάπτυξη σχέσεων εμπιστοσύνης μεταξύ των μελών του συλλόγου διδασκόντων;
- ☐ Υπάρχουν δυσκολίες στη συμφωνία σε κοινές αξίες και πρακτικές στο σχολείο;
- ☐ Υπάρχουν δυσκολίες στη διεξαγωγή εποικοδομητικού διαλόγου μεταξύ διαφορετικών απόψεων;
- ☐ Υπάρχουν δυσκολίες στη συνεργασία π.χ. για τον σχεδιασμό κοινών δράσεων;
- ☐ Υπάρχουν δυσκολίες στη συμμετοχή όλων στη λήψη αποφάσεων για θέματα του σχολείου;

Άρα, γιατί χρειάζεται η διευκόλυνση ΕΚΜ (I);

- **Η ΕΚΜ δεν είναι μια ομοιογενής ομάδα – Η αξιοποίηση των διαφορών** στις απόψεις και τις προτάσεις των μελών της ΕΚΜ δεν είναι εύκολη - ανάγκη εις βάθους ανταλλαγής και οικοδόμησης γνώσεων
- **Η συνεργασία συνήθως περιορίζεται στην ανταλλαγή απόψεων που δεν οδηγεί πάντα στην οικοδόμηση γνώσεων και σε κοινές αποφάσεις** — απαιτείται ένας διαμεσολαβητής για την ενίσχυση των εις βάθος ανταλλαγών και της οικοδόμησης γνώσεων σε μια ΕΚΜ (Barrios et al., 2024).

Πιλοτική δοκιμή και τελική ανάρτηση δραστηριοτήτων για την διευκόλυνση της λειτουργίας μιας κοινότητας μάθησης

Σχεσιακή, επικοινωνιακή, συνεργατική διάσταση

Τίτλοι δραστηριοτήτων

Θέτοντας τα θεμέλια: «οικοδόμηση» της εμπιστοσύνης και της συνεργασίας στην επαγγελματική κοινότητα μάθησης

«Περπάτα στα παπούτσια μου»: Χαρτογράφηση των συναισθημάτων για την καλλιέργεια της ενσυναίσθησης

Η «ανοικτότητα» ξεκινάει με έναν και αναπτύσσεται με πολλούς

Μετα-επικοινωνία σε εξέλιξη: Από την ομιλία στη σκέψη για την ομιλία

Η δύναμη των ερωτήσεων: Διαχείριση παρερμηνειών και ενίσχυση της κατανόησης (I)

Σενάριο (ομαδική συζήτηση)

- Στο σχολείο σας υπάρχουν πολλές συγκρούσεις μεταξύ των παιδιών στο διάλειμμα. Είναι κάτι που έχει απασχολήσει τον σύλλογο πολλές φορές και παρά τις παραινήσεις στα παιδιά ή και τις επιπλήξεις/ποινές το ζήτημα παραμένει.
- Τι κάνουμε συνήθως σε αυτή την περίπτωση για να αντιμετωπίσουμε αυτό το πρόβλημα στο σχολείο μας;
- Μπορείτε να περιγράψετε σύντομα τη διαδικασία που θα ακολουθούσε ο σύλλογος διδασκόντων και ένα πιθανό αποτέλεσμα αυτής της διαδικασίας για την επίλυση αυτού του ζητήματος;

Αναστοχασμός

- Εμπλέκεται όλος ο σύλλογος στη συζήτηση και λήψη απόφασης;
- Είναι κυρίαρχη η αντίληψη ότι το ζήτημα αυτό μπορεί πράγματι να αλλάξει;
- Με ποια κριτήρια και με ποια δεδομένα λήφθηκε αυτή η απόφαση;
- Αναμένουμε να είναι αποτελεσματικός ο τρόπος που αποφασίστηκε;
Πώς θα είμαστε πιο σίγουροι για αυτή την επιλογή;

Η ανάγκη διευκόλυνσης της έρευνας και του αναστοχασμού (II)

Η διερεύνηση των ζητημάτων που απασχολούν μια ΕΚΜ, των πρακτικών και του εκπαιδευτικού πλαισίου δεν είναι μια κυρίαρχη πρακτική που τροφοδοτεί τη λειτουργία των ΕΚΜ (Kansteiner et al., 2024) – Ανάγκη υποστήριξης της έρευνας

Ο αναστοχασμός δεν είναι επίσης δεδομένος – μπορεί να είναι επιφανειακός και να μην τροφοδοτεί τη σκέψη και την πρακτική μιας ΕΚΜ (Nehring & Fitzsimons, 2011; Stoll, et al., 2006) – Ανάγκη για υποστήριξη του αναστοχασμού

Τι θέλουμε να πετύχουμε μέσα από την διερεύνηση και τον αναστοχασμό

- Καλή γνώση και κοινή αντίληψη του τι συμβαίνει
- Κατανόηση των αιτιών/παραγόντων που επηρεάζουν αυτό που συμβαίνει
- Επίγνωση του τι και γιατί χρειάζεται να αλλάξει
- Διερεύνηση και διαβούλευση με τα άλλα μέλη της σχολικής κοινότητας και αναστοχασμός
- Σχεδιασμός δράσης λαμβάνοντας υπόψη τα δεδομένα
- Διαμόρφωση κριτηρίων αποτίμησης της δράσης
- Αναστοχασμός για την πορεία υλοποίησης και τα αποτελέσματα της δράσης - επανασχεδιασμός κ.λ.π.

Ο ρόλος της διερεύνησης και του αναστοχασμού – μια μεθοδολογία υποστήριξης του σχολείου ως κοινότητας μάθησης

- **1^ο βήμα Διερευνούμε τις δικές μας απόψεις / προτάσεις**
- Διερευνούμε τις απόψεις των μελών του συλλόγου για το πρόβλημα, τα αίτιά του και τις προτάσεις αντιμετώπισης
- Υπάρχει συμφωνία; Τι γίνεται όταν δεν υπάρχει συμφωνία;
- Διερεύνηση των παραδοχών και των συνεπειών κάθε άποψης
- Δέσμευση σε ένα συμπεριληπτικό, δημοκρατικό σχολείο
- (βλ. σχετική δραστηριότητα)

Παράδειγμα

- Α. ΠΡΟΒΛΗΜΑ Οι συχνές συγκρούσεις μεταξύ των παιδιών στην τάξη / στο σχολείο
- Β. ΑΙΤΙΟ Τα παιδιά δεν έχουν πια κανένα σεβασμό στο σχολείο – οι γονείς δεν ασχολούνται με την μόρφωση και συμπεριφορά των παιδιών με αποτέλεσμα να μην έχουν όρια
- Γ. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ Να επιβάλλουμε αυστηρότερα μέτρα ή συνέπειες της συμπεριφοράς των παιδιών, όταν αυτή επιμένει.

Παράδειγμα

- Α. ΠΡΟΒΛΗΜΑ Οι συγκρούσεις προκύπτουν επειδή ορισμένα παιδιά κυριαρχούν στις παρέες και τείνουν να αποκλείουν άτομα με διαφορετικότητα στο σχολείο σε επίπεδο εξωτερικής εμφάνισης, ικανοτήτων, καταγωγής ή διαφορετικού πολιτισμικού και γλωσσικού πλαισίου
- Β. ΑΙΤΙΟ Οι γονείς των παιδιών και οι κοινωνικές αναπαραστάσεις επηρεάζουν τα παιδιά
- Γ. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ Να ενημερώσουμε τους γονείς για το πρόβλημα αυτό και να ζητήσουμε τη βοήθειά τους.

Δημιουργία ερωτημάτων για την διευκόλυνση του αναστοχασμού με βάση το προηγούμενο σενάριο

1. Πώς πιθανά επηρεάζει η εκπαιδευτική διαδικασία τα ζητήματα αυτά;

Πώς πιθανά επηρεάζω την κατάσταση ως εκπαιδευτικός;

Πώς επηρεάζουμε την κατάσταση ως σχολείο;

Ποιες ενέργειές μας προλαμβάνουν τα ζητήματα αυτά;

Με ποιες ενέργειες αντιμετωπίζουμε συνήθως τα ζητήματα αυτά;

Πόσο αποτελεσματικές θεωρούμε ότι θα είναι οι προτάσεις αυτές; Ποια μηνύματα μεταφέρουν στους μαθητές και στις μαθήτριες;

2. Ποιες είναι οι απόψεις / προτάσεις των ίδιων των μαθητών/τριών για την κατάσταση που μας απασχολεί;

Χρειάζεται κάτι να αλλάξουμε στις πρακτικές μας με βάση τα αποτελέσματα των οπτικών των μαθητών και μαθητριών μας και γιατί;

Ο ρόλος της διερεύνησης και του αναστοχασμού – μια μεθοδολογία υποστήριξης του σχολείου ως κοινότητας μάθησης

- **Βήμα 2ο Διερευνούμε τι συμβαίνει και τις απόψεις/προτάσεις των άλλων**
- Α. Τι ακριβώς συμβαίνει; Πότε; Γιατί;
- Β. Ποιες είναι οι απόψεις / προτάσεις των ίδιων των μαθητών/τριών για την κατάσταση που μας απασχολεί;
- Συμφωνούν οι δικές μας οπτικές και προτάσεις με αυτές των μαθητών/τριών; Ή των γονέων;
- Τι χρειάζεται να μάθουμε; Πώς θα συλλέξουμε δεδομένα; Πώς θα αξιοποιήσουμε αυτά τα δεδομένα;

Ο ρόλος της διερεύνησης και του αναστοχασμού – μια μεθοδολογία υποστήριξης του σχολείου ως κοινότητας μάθησης

- **3^ο βήμα Σχεδιασμός με βάση τα δεδομένα – παρατήρησης της υλοποίησης του σχεδιασμού**
- Παρακολούθηση της πορείας των δράσεων και αναστοχασμός – πιθανά επανασχεδιασμός
- Πόσο αποτελεσματικές είναι οι δράσεις σύμφωνα με τις απόψεις των μελών της ΕΚΜ; Τι χρειάζεται ακόμη να αλλάξει και γιατί;
- Ποια είναι τα βήματα προς τα εμπρός που έχουν γίνει; Ποια είναι τα εμπόδια; Πώς μπορούμε να τα ξεπεράσουμε;

Ο ρόλος της διερεύνησης και του αναστοχασμού – μια μεθοδολογία υποστήριξης του σχολείου ως κοινότητας μάθησης

- **4^ο βήμα Αποτίμηση του σχεδίου δράσης**
- Συλλογή δεδομένων μετά από ένα χρονικό διάστημα
- Καταγραφή αποτελεσμάτων
- Διαμόρφωση της γνώσης και των πρακτικών για το ζήτημα αυτό

Ενδεικτικοί τρόποι αποτίμησης της πορείας και των αποτελεσμάτων μιας ΕΚΜ

- Προφορικές συζητήσεις για την αποτίμηση της πορείας και προτάσεις
- Ερωτηματολόγια πριν και μετά (μέλη της ΕΚΜ/εκπαιδευτικοί, μαθητές, γονείς)
- Ομάδες εστίασης
- Ημερολόγια – παρατηρήσεις της πορείας μιας ΕΚΜ
- Ετερο-παρατηρήσεις εκπαιδευτικών πρακτικών (εθελοντικά)

Οδικός χάρτης για την λειτουργία του σχολείου ως κοινότητας

Τι παρατηρούμε; Τι υποθέτουμε;

Τι θέλουμε να γνωρίσουμε; Ποιες είναι οι οπτικές / προτάσεις διαφορετικών μελών της κοινότητας;

Πώς μπορούμε να συλλέξουμε δεδομένα;

Πώς μπορούμε να αναλύσουμε τα δεδομένα και να τα μοιραστούμε στην κοινότητα;

Πώς θα σχεδιάσουμε με βάση τα δεδομένα αυτά;

Πώς θα είμαστε σίγουροι ότι το σχέδιό μας βοηθά στην επίτευξη των στόχων μας;

Ο ρόλος της έρευνας και του αναστοχασμού του διευκολυντή στην λειτουργία μιας ΕΚΜ

Ποιες ευκαιρίες δίνονται για την συμμετοχή όλων των μελών της ΕΚΜ;

Κατά πόσο η υποστήριξη είναι προσαρμοσμένη στο συγκεκριμένο πλαίσιο της ΕΚΜ;

Πόσο αποτελεσματική είναι η υποστήριξη σύμφωνα με τις απόψεις των μελών της ΕΚΜ; Τι χρειάζεται να αλλάξει και γιατί;

Ποια είναι τα βήματα προς τα εμπρός που έχουν γίνει; Ποια είναι τα εμπόδια; Πώς μπορούμε να τα ξεπεράσουμε;

Ποια είναι τα αποτελέσματα της ΕΚΜ;

Περισσότερα μπορείτε να δείτε:

<https://www.leafap.eu/activities-to-set-up-plcs-and-facilitate-inquiry-reflection/#inquiry>

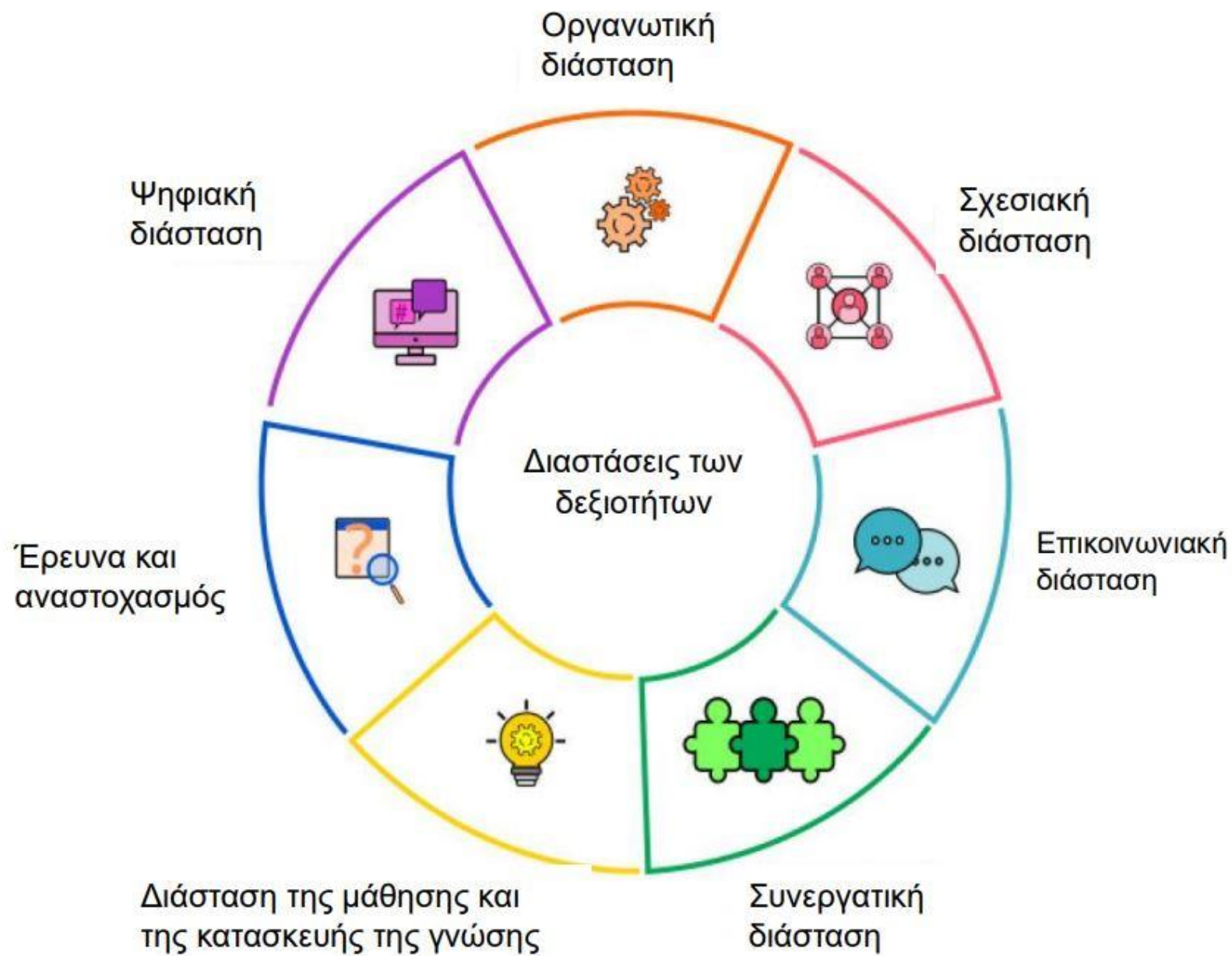
Η διάσταση της έρευνας και του αναστοχασμού

Αποκαλύπτοντας αυτό που έχει σημασία: Διερευνώντας τις ανάγκες και τις προκλήσεις

Πέρα από την ερώτηση: Επιβεβαιώνοντας την αποτελεσματικότητα των διευκρινιστικών και διερευνητικών ερωτήσεων (II)

Διερεύνηση. Αναστοχασμός. Λήψη αποφάσεων. Διαμορφώνοντας μια «κουλτούρα τεκμηρίωσης» στην επαγγελματική κοινότητα μάθησης

Από τις πράξεις στη γνώση: Ανάλυση περιστατικών της τάξης

Όλες οι δράσεις και τα αποτελέσματα του προγράμματος είναι διαθέσιμα:

- <https://www.leafap.eu/>

Ερωτήσεις; Σχόλια; Προτάσεις;

- Θετικές εμπειρίες -γνώσεις που θέλετε να μοιραστείτε σχετικά με την λειτουργία του σχολείου ως κοινότητας;

Επόμενα βήματα του προγράμματος

1. Υβριδικό συνέδριο 27-28 Απριλίου 2026
(δωρεάν συμμετοχή - αγγλική γλώσσα)
 2. Διαδικτυακό σεμινάριο 3 (Μάιος 2026)
-

Παρουσίαση της δωρεάν εξ αποστάσεως
ασύγχρονης επιμόρφωσης στον ρόλο του
διευκολυντή των κοινοτήτων μάθησης

Αξιολόγηση σεμιναρίου

- Παρακαλούμε δώστε 2-3 λεπτά για την αξιολόγηση του σεμιναρίου
- https://docs.google.com/forms/d/1Br4OON6bpnL_upHMPaIWLGyALbgqRzGoh7lgaxDGmfk/preview

Leafap

Leading and Facilitating Professional Learning Communities
in Schools towards an Inquiry-based and Reflective Practice
KA220-SCH - Cooperation partnerships in school education

(123) 456-7890

Ευχαριστούμε για
την προσοχή σας

<http://www.leafap.eu/>

ARISTOTLE
UNIVERSITY
OF THESSALONIKI

Desarrollo
Educativo y
Formación
Profesional
CEP Marbella - Coin

Desarrollo
Educativo y
Formación
Profesional
CEP Málaga

European
University Cyprus
SOSCIETH
The Center of Excellence in Research & Innovation
in Social Sciences, the Arts & Humanities

UNIVERSIDAD
DE MÁLAGA

Norwegian University of
Science and Technology

Pädagogische
Hochschule Weingarten

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

